

CELE TREI CRISURI

REVISTĂ DE CULTURĂ

— Director-Fondator: GEORGE BACALOGLU —

„PE-AICEA NU SE
TRECE”!

DE SCULPTORUL
SEVERIN.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR:

D. ONCIU, GEORGE BACALOGLU, ION DONGOROZI, VASILE BEZDECHI,
MARIA BAIULESCU, E. HODOȘ, IUSTIN ILIEȘIU, T. NEȘ, VASILE SAVEL,
GEORGE A. PETRE, TEODOR MURĂȘANU, AL. IACOBESCU, C. D. ANGHEL, DEM. BASARABEANU, G. MIHAIL-ZAMFIRESCU,
C. CONSTANTINESCU, CONSTANTIN DOBOȘ, EM. STĂNGESCU . . .

CRONICI: CRONICA LITERARĂ, CRONICA ȘTIINȚIFICĂ, CRONICA BUCUREȘTEANĂ. NOTE, REVISTE, MEMENTO, CLIȘEE.

CELE TREI CRIȘURI

ABONAMENTE:

Pe un an . . . . . Lei 100.—
Pe un an autorități . . . . . Lei 200.—
Pe un an studenți . . . . . Lei 70.—
Anunțuri și reclame după tarif. — Manuscrisele nu se înapoiază.

CUPRINSUL:

George Bacaloglu: Eroul necunoscut.
D. Onciu: Introducerea la Români și Unguri întrecut.
Iustin Ilieșiu: Un vagabond cântă (versuri).
Vasile Bezdechi: În robie nemțească.
George A. Petre: Primăvară (versuri).
Teodor Murășanu: Satul (versuri).
Ion Dongorozi: Insomnie.
Dem. Basarabeanu: Dorys (versuri).

C. Constantinescu: Pastel de noapte (versuri).
C. D. Anghel: Oratoria română.
Al. Iacobescu: Tăcere (versuri).
Constantin Doboș: Atât de aproape (versuri).
Maria Baiulescu: Primejdia creștinătății.
George Mihail-Zamfirescu: Cântecelul vagabondajului (versuri).
E. Hodoș: Frunze verzi (poezii populare).

CRONICI: *Em. Stăngescu*: Cronica literară (Râsul Apei, poezii de G. Talaz). — *T. Neș*: Cronica științifică: „Materia” în filozofie. — *il—ius*: Cronica clujană. — *Vasile Savel*: Cronica bucureșteană.

NOTE: Zece Maiu, Patruzeci de ani dela moartea lui Ciprian Porumbescu, Ziua eroilor în Oradea-Mare, Carol Révai, etc.

Reviste, Memento, Clișee: „Pe-aicea nu se trece” de Severin, Vederi din Maramureș, violinistul Al. Albu.

COLABORATORII REVISTEI:

I. Agârbiceanu, C. Banu, N. Bănescu, G. Bogdan-Duică, N. Batzaria, Zaharia Bârșan, Maria Baiulescu, Șt. Bezdechi, Lucian Blaga, V. Bogrea, Oct. Beu, Elena Bacaloglu, Const., Victor și George Bacaloglu, Emanuil Bucuța, Al. Bogdan, George Bota, Al. Cazaban, Al. Ciura, R. Ciorogariu, A. Ciortea, Th. Capidan, A. Cofruș, Gh. Ciuhandu, Viora Dr. Ciordaș, V. Corbasca, Cridim, V. Demetrius, R. Demetrescu, I. G. Duca, Mihail Dragomirescu, Silviu Dragomir, Ion Dragu, Bucura Dumbrevă, Mihail Dragoș, Victor Eftimiu, Ion Foti, G. Galaction, Vl. Ghidionescu, Vasile Al-George, Dem. Gâlman, E. Hodoș, Ovidiu Hulea, N. Iorga, Justin Ilieșiu, Emil Isac, M. Iorgulescu, N. E. Idieru, E. Lovinescu, I. Lupaș,

Aurel I. Lepădatu, A. Lupeanu-Melin, General Moșoiu, S. Mehedinti, V. Meruțiu, A. Magier, T. Murășanu, M. Mora, Șt. Mărcuș, D. Nanu, A. Nanu, Cincinat Pavelescu, I. Paul, Ion Peretz, N. Pora, Sextil Pușcariu, V. Petala, Alex Pteancu, Ecaterina Pitiș, D. Pompei, Matilda Poni, Paul I. Prodan, Pr. Gh. Pteancu, George A. Petre, P. I. Papadopol, Mircea Rădulescu, G. Rotică, C. Răuleș, Alexandrina Scurtu, Ion P. Sachelarie, Vasile Savel, Al. T. Stamatiad, Eugeniu Sperantia, Marin Ștefănescu, C. Sudețeanu, Caton Theodorian, G. Tutoveanu, Nuși Tulliu, N. G. Tistu, G. Tulbure, I. Ursu, George Voevidca, Constanța Zamfir, George M. Zamfirescu.

**CREDITUL
EXTERN** SOCIETATE
ANONIMĂ
CAPITAL SOCIAL 60.000.000 L.
Din care deplin vărsat Lei 34.008.750
Adresa telegrafică: „CREDEX”
TELEFON: 14—31 și 41—16.

Societate de Asigurare
**DACIA
ROMÂNĂ**
București
Str. Wilson 3.

TH. RADIVON
S-sor N. RADIVON Fiul
BIJUTIER
Furnisorul curților regale și
mitropolitane,
Atelier special de Argintărie și Biju-
terie, Ceasornice și Obiecte Bisericești
BUCUREȘTI, BULEV. ELISABETA No. 9

CREDITUL SOCIAL

Societate Anonimă BELGO-ROMÂNĂ
de Asigurări și Reasigurări

Capital Social Lei 6.000.000

Direcțiunea Generală:

București, Calea Victoriei No. 55, fost 69.

Face asigurări în condițiunile cele mai favorabile în ramurile:

Viață, Incediu, Furt, Grindină, Accidente, Transport
fluvial, maritim și terestru.

Asigurări de viață cu amortisment
(scutite de examinare medicală)

este cea mai nouă combinație de asigurare, pusă în exploatare pentru
prima oară de societatea noastră. — Acest fel de asigurare, dă prilej
fiecăruși asigurat — care, în schimbul unei prime trimestriale foarte reduse
— poate câștiga înainte de termen suma asigurată, prin trageri lunare,
ce au loc la sediul societății, pe toată durata asigurării.

Pentru orice lămuriri, doritorii se pot adresa la toate reprezentanțele
și agențiile ce „Creditul Social” are în întreaga România-Mare sau Direc-
țiunei Generale din București, Calea Victoriei No. 55 fost 69.

CELE TREI CRISURI

REVISTA DE CULTURĂ

Director-Fondator: GEORGE BACALOGU

Redacția și Administrația:
STR. PRINTUL CAROL 5.

TELEFON: 119.

Eroul necunoscut

Intr'o noapte de Sf. Mărie suneră clopotele. Glasul clopotelor de aramă . . . glasul întregirii neamului.

Neamul românesc de pretutindenii își chema pe feciorii săi în liniștea divină a unei nopți de sărbătoare. Și în noaptea aceea sfântă icoana Maicii Preciste zâmbea, blândă și dătătoare de curaj, visului ce avea să se împlinească odată, . . . și în noaptea aceea de înfiorătoare măreție milioane de brațe s'au întins către Născătoarea de Dumnezeu, milioane de buze au sărutat icoana veche din perete și milioane de inimi au implorat printre lacrimi bunătatea și paza ei dumnezească . . .

Ziua nouă, ziua așteptării de secole își revărsă zorile, vestind răsăritul soarelui de vitejie, răsăritul soarelui dătător de raze blânde ce aveau să lumineze și să mângâie mai târziu frunțile întunecate de suferința robiei milenare. Aurora soarelui dreptății dumnezeiești mijia la orizontul neamului românesc.

În dimineața acestei zile de veșnică aducere aminte feciorii neamului românesc, de prin sate și orașe, și-au aruncat câteva merinde în traistă, și-au îmbrățișat părinții, fiii și rudeniile și au pornit peste hotare.

În foc mergeau, dar focul dragostei de frate eră mai arzător decât al războiului. În ghiarele morții se aruncau, dar moartea n'a putut să-i înspăimânte, căci ei aveau credința sfântă că prin moartea lor va reinvia neamul întreg la olaltă.

Și sângele a curs din prisos. Coasa morții, aruncată cu ajuto-

rul milioanei de mâini dușmane, a rețezat orbește vieți peste vieți. Pământul care astăzi hrănește libertatea și întregirea unui neam întreg a fost udat numai cu sânge și lacrimi. Povestească-ne el câte oseminte îi putrezesc în sân și de câte ori nu s'a cutremurat de groaza prăpădului de moarte! Și tot el să ne povestească de câte ori n'a tresăltat când strigătele de izbândă ale vitejilor români au răsunat ușurătoare. Numai el cunoaște sbuciumul eroic prin care a trecut ostașul român și numai el a simțit bătăile puternice ale acestui ostaș culcat în șanțuri, așteptând clipa când — sau să zdrobească lanțurile de dușmani, cari îl strângeau din zi în zi mai tare, sau să se arunce fără nici-o teamă în gura morții.

Ostașul român a căzut sub ploaia de gloanțe și ghiulele la Jiu, la Dragoslavele, la Tabla-Buții, la Turtucaia, fără să desnădăjduiască. Dar când vrășmașii s'au năpustit puhoiu, vrând să ne cutroapă toată țara, ostașul român și-a încordat puterile din urmă, și-a încleștat mâinile pe armă, a scrâșnit din dinți: „pe-ai ce nu se trece!” și-a rămas neclintit ca o stâncă de piatră.

La Mărășești și la Oituz vrășmașii neamului nostru și-au sfărmat oasele și și-au pierdut ultimele puteri ce le mai rămăseseră . . . Iar peste leșurile lor s'a înălțat falfăitor steagul biruinței noastre.

* * *

Soarele nou al dreptății, care se vestește înainte cu câțiva ani la orizont, astăzi își revărsă razele din belșug peste plaiurile românești. Dar plaiurile acestea, sunt udate cu sânge și îngrășate cu oase pe

care le desgroapă plugul pe brazdă. Puneți-vă urechea la pământ! Din sânul lui, de undevă, veți auzi șoapte înăbușite: sunt glasuri necunoscute, . . . glasurile eroilor ce și-au jertfit viața. Neamul românesc la olaltă a auzit aceste glasuri și a înălțat slujbe în biserică pentru odihna lor veșnică. În fiecare an sărbătoarea lor a fost orânduită să fie în ziua Înălțării, căci toți ostașii jertiți pentru binele neamului sunt atâția Cristoși necunoscuți. Neamul românesc îngenuchiază, plecându-și fruntea în fața mării dumnezeiești a acelor cari n'au avut prea mult așteptata fericire de a vedea cu ochii lor izbândiștea visului de mii de ani, pentru care au răpost cu sufletele sfășiate de durere atâția frați înaintași, înfierați în cătușele robiei.

Voi, cei cari ați scăpat cu viață din iadul războiului, uitând de groaza ce-ați îndurat-o cu câțiva ani mai înainte, aduceți-vă aminte de trupurile de frați cari cădeau uciși în dreapta și în stânga voastră, înfiorându-vă, mai grozav decât ploaia de gloanțe și obuze, prin răcnetele lor de moarte: amintirea lor să vă fie cel mai puternic imbold de muncă și jertfă pentru înflorirea neamului nostru în așezământul său de azi. — Iar voi, cei cari n'ați trecut prin foc și sânge, ci ați suferit acasă, unii de dorul celor duși, alții de dorul dezrobirii, gândiți-vă că dacă nu vă veți da osteneala să împărțiți frățeste roadele noi, cu glas de foc veți fi blestemați de miile de morți cu al căror sânge a fost udat pomul întregirii neamului. Lu-ați aminte! . . .

George Bacalogu

Introducere

la „Românii și Ungurii în trecut“*

Provinciile romane dela Dunărea răsăriteană, unde pe ambele maluri fu plântată vița neamului românesc, au fost, în cursul evului de mijloc, pământul cel mai mult încercat de furtunile năvălirilor și de potopul barbarilor ce s'au revărsat asupra lumii civilizate, cuprinsă în *orbis Romanus*.

Năvălitorii care, rând pe rând, au luat în stăpânire aceste țări, afară de Goții și Gepizii germani cari le-au stăpânit ca federați ai Imperiului roman, și de Slavii veniți mai ales cu invaziunea Avarilor, aparțineau rasei turanice, caracterizată de contemporani ca cea mai barbară și feroce. Popoare ce nu se puteau menține decât asuprind și exploatând alte neamuri, Turanienii au fost stăpânitorii cei mai împilatori ai țărilor supuse de dânșii; numai creștinismul și amestecul cu rase europene au mai înlănzit moravurile unora.

Dintre popoarele turanice, stăpânitoare la Dunăre, începând cu Hunii și Avarii cotropitori, mai ales trei au avut o influență precumpenitoare asupra istoriei românești: Bulgarii, Ungurii și Turcii. Inițiind State noi pe ruinele Imperiului roman în Sud-estul Europei, câteșitrei au exercitat, unul după altul și unul contra altuia, fiecare în curs de mai multe secole, o acțiune determinătoare asupra vieții politice a poporului românesc și asupra dezvoltării lui naționale.

Bulgarii turanici au fost cei dinți care, așezându-se la Dunărea de jos, în Moesia, ca federați ai Imperiului Romaniei, au întemeiat aci un Stat de durată mai lungă (679—1018), care s'a întins apoi și la miazăzi de Balcan, până în

Macedonia, Epir și Tesalia de Nord, cu egemonie mai mult sau mai puțin afirmată și la nordul Dunărei, în Dacia liberată de stăpânirea Avarilor. Slavizându-se în mijlocul Slovenilor supuși, așezați în acele părți înainte de dânșii (la începutul secolului al VII-lea), cu care s'au contopit după creștinarea lor (86⁴/₅), Bulgarii au urmat să exercite, prin Stat și Biserica (cu limba bisericească și oficială cea slovească), asupraneamului românesc în tot cuprinsul său pe ambele maluri ale Dunării, în cea mai mare parte avea influență slavă ale cărei urme au rămas întipărite organizațiunii românești ulterioare, atât politice cât și bisericești. În timpul năvălirii Slavilor și Bulgarilor și al stăpânirii bulgare, elementul latin din provinciile ocupate de ei la Sudul Dunărei (Moesia, Dacia Aureliană și Illyricul occidental), romanizate în șase secole de dominațiune romană, s'a risipit în peninsula Balcanică, retrăgându-se — într'un timp când „sânge curgea ca apa“ — parte spre miazăzi, unde apoi se află Macedo-Românii, parte căutând adăpost în munții din mijlocul peninsulei, unde în cele din urmă a dispărut între Bulgari și Sârbi, altă parte trecând Dunărea, la frații din Dacia lui Traian.

Aci, puterea Avarilor eră frântă de Carol cel Mare (796), care-și întinde stăpânirea până la Dunărea de mijloc, în vechea Pannonie, spărgând și centrul lor dintre Dunăre și Tisa, unde apoi se află „Pustietatea Avarilor“. Resturile lor la răsărit de Tisa fură nimicite de Bulgari, cari au urmat să-și întindă influența în părțile Daciei.

Când Statul Bulgar eră în culmea puterii sale sub Simeon (893—927), care luă titlul de „împărat“ (Slav. 4-a p. 6, din Caesar), veniră Ungurii să pună stavilă supremației lui la nordul Dunărei. Noii năvălitori, ocupând „pustietatea Avarilor“ și Pannonia Slovească, dependentă de Imperiul

Frâncilor, cu țara Slovească stăpânită de Moravi, supuseră succesiv și părțile Daciei dintre Tisa și Carpați, cu alcătuirile politice ale Românilor și Slovenilor ce se formase aci în secolul de liniște după stăpânirea Avarilor, mai mult sau mai puțin în dependență de puterea covârșitoare dela sudul Dunărei. Regatul Ungar catolic, întemeiat prin creștinarea Ungurilor sub egida Bisericii latine, în vreme ce Statul bulgar fu desființat prin Bizantini cari și-au întins stăpânirea până la Dunăre, a determinat apoi istoria poporului românesc în vechea Dacie, unde ținuturile locuite atunci de Români (în părțile colonizate de Romani) au fost în cea mai mare parte cuprinse în noul Stat turanic.

Pe când dincolo de munți Ungurii, ca singurul neam din câte au adus valorile năvălirilor în părțile Daciei, au fost capabili să inițieze o organizațiune politică durabilă, pe temeliile date prin formațiunile ce ei au găsit acolo și le-au supus, dincoace de munți, Românii au fost aceia care, prin întemeierea celor două Principate surori: Țara Românească și Moldova, au dat țărilor acestora însemnătate istorică, cucerindu-le pentru civilizațiune din mâinile barbariei milenare a năvălirilor. Câmpia răsăriteană a Daciei rămăsese, după retragerea legiunilor romane, pustiu loc de trecere a hoardelor barbare de pe vremuri, până când Românul creștin, adăpostit în părțile de peste munți și de peste Olt ce au fost colonizate și romanizate sub dominațiunea romană, veni să o ia în stăpânire, descălecând sate și orașe și inițiind voivodate care s'au constituit în Stat.

Stăpânirea ungurească asupra Românilor de peste munți a urmat a-și manifesta influența și dincoace de munți, în părțile descălecate succesiv de Români din Regatul ungar, la răsărit de Carpați și de Olt, în „Cumania“ (Moldova și

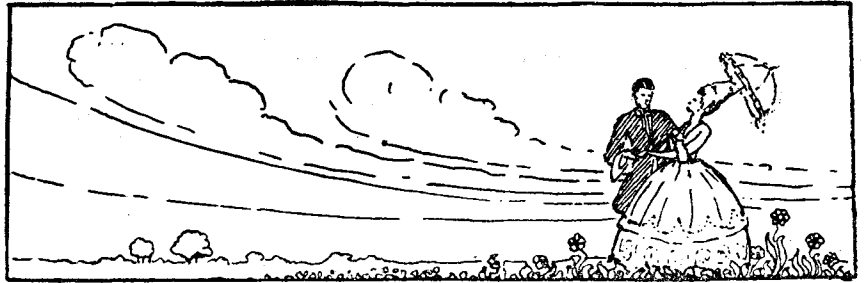
* Studiu scris în timpul ocupațiunii dușmane a Bucureștilor, încă nepublicat.

Muntenia stăpânite de Cumani), cum și vechea țară românească de peste Olt, „țara Severinului” (Oltenia). Pretențiunile de supremație ale Ungurilor au întâmpinat însă în Țara Românească o rezistență care se sprijinea pe vechile legături cu vecinii coreligionari de peste Dunăre.

Acolo, dinastia românească a Asanilor (1186—1257) a reînființat fostul Imperiu bulgar, care în alcătuirea sa din urmă, cu ultima capitală la Ochrida, eră un mozaic de Bulgari, Români, Sârbi și Albănași, cu euclave grecești. Acest caracter de Stat poliglot, aproape în aceiași întindere teritorială îl avea și Imperiul vlaho—bulgar al Asanilor, în care elementul conducător eră la început cel românesc, activ la întemeierea Statului; dar cel bulgăresc precumpenitor (amestecat cu noue elemente turanice: Pecenegi și Cumani) a dat noului Stat, redus apoi la Bulgaria propriu zisă, caracterul turano-slav din urmă.

Infuența unguerească dincoace de munți încrucșiându-se cu cea a Imperiului Asanilor, amândouă au fost hotărâtoare la formarea voivodatului Țării Românești, în depedență de Ungaria și cu organizație de proveniență bizantino—bulgară în Stat și biserică. În legătură cu Regatul ungar și în luptă cu el pentru neatârnamare, s'a constituit apoi Sfatul național, și în Țara Românească și în Moldova.

Legăturile cu Ungaria, rezultate din așezarea geografică și din unitatea etnografică a țărilor surori de dincolo și dincoace de munți, au continuat, prin forța condițiunilor date și a împrejurărilor politice, și după întemeierea celor două Principate românești ca State inpedente. Dar influența unguerească, predominantă dela început în dezvoltarea lor politică, fu curând contrariată și în sfârșit înlăturată prin stăpânirea Turcilor. Erau ultimii năvălitori care, dărâmând restul Imperiului de Răsărit, încheiau

UN VAGABOND CÂNTĂ

De nu erai tu, nu era durere,
Nici florile nu se scaldau în rouă,
Și nu era în inimi mângâere.

De nu erai tu, nu era credință,
Nici cântece, nici visuri, nici nădejde,
Și nu era în lume suferință.

De nu erai tu, nu era viață,
Nici fluturi, nici parfumuri dulci de floare
Și era seară orice dimineață.

De nu erai tu, nu era mărire,
Nici soare, nici voioase rândunele,
Și în inimi nu ncoltea nicio cântă jubire.

De nu erai tu, nu era uitarea,
Nici murmurul izvorului pe munte,
Nici stelele, nici luna și nici marea.

De nu erai tu, nu era pustiul,
Nici viforul, nici norii, nici seninul,
Nici cioclii să ne 'ngroape, nici sicriul.

De nu erai tu, nu era magia
Cuvintelor adânc-îmbătătoare,
Nu cunoșteam vreodată bucuria.

De nu erai tu, nu erau păcate,
Nici zimbetele nu 'nflorau pe buze
Și podgoriile-ar fi fost uscate.

De nu erai tu, ar fi stinsă slava,
Nu cunoșteam ai nemuririi lauri,
De nu erai tu, nu era otrava.

Și n'ar fi fost o singură schintee
În locul soarelui ce dă viață,
De n'ai fi fost creată tu, Femeie.

Justin Ilieșiu

evul de mijloc, inaugurat cu năvălirea Hunilor congenezi, și unii și alții aducând cea mai mare groază asupra Europei creștine.

Turcii musulmani, supunând și pe Bulgari împreună cu toată peninsula Balcanică, și pe Unguri în cea mai mare parte, al căror Sfat național fu desființat prin înfrângerea suferită la Mohaci (1526), și făcându-se stăpâni pe tot Sud-estul Europei, au urmat să exercite influența cea mai nefastă asupra Principatelor românești în dezvoltarea lor politică și culturală. Dar cu toate răstriștele ce jugul suzeranității turcești le-a tras după sine, ele au continuat să păstreze, chiar în timpul celei mai mari decadențe sub Fanarioși, individualitatea lor ca State naționale, rezistând cumplitelor furtuni cărora toate celelalte State creștine din Sud-

estul Europei au căzut victimă. Principatele române singure le-au supraviețuit în greaua luptă, urmându-și fără întrerupere o viață politică a lor proprie, și stând timp îndelungat în fruntea creștinătății ortodoxe, drept scut al Bisericii Răsăritului și adăpost al tradițiunilor ei. E o mărturie de vitejească rezistență și de calități politice ce istoria dă poporului românesc, care a stat aci neclintit ca zid de apărare a creștinătății și civilizațiunii europene la porțile orientale.

Când România, sub conducerea înțeleptului întemeietor al Regatului și al Dinastiei sale, s'a liberat de suveranitatea turcească, luptând în același timp pentru desrobirea Bulgarilor din robia turcească jumătate-milenară, se împlineau 12 secole de neîntreruptă apăsare turanică asupra vieții naționale și

politice a neamului românesc, după căderea ultimelor provincii române dela Dunăre sub stăpânire barbară.

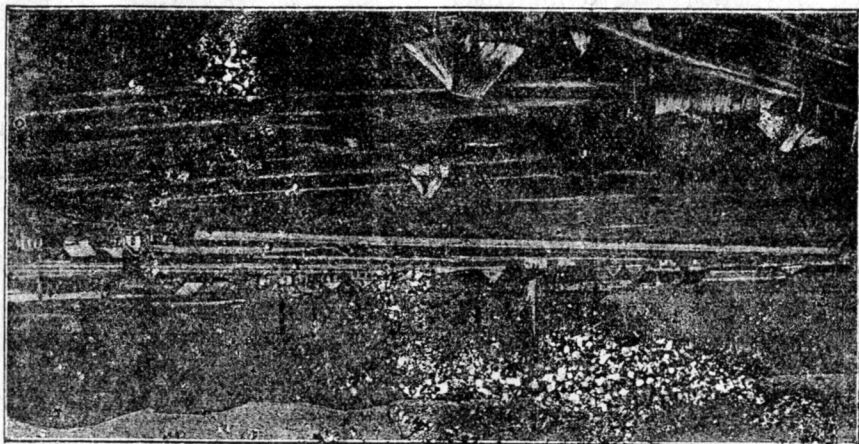
Atât amar de vreme, cele trei popoare de rasă turanică, cotropind unul după altul patria Românului pe ambele maluri ale Dunărei, pe lângă ceilalți Turanieni trecători, s'au pus mereu în calea liberei lui dezvoltări naționale și a manifestării lui istorice ca popor și în Stat. Dar contrariindu-se unul pe altul sau împiedecând acțiunea altora, stăpânirea și influența lor au și contribuit indirect să-i chezășuească într-o câțva ființa națională și politică.

În acest fel Ungurii, desființând formațiunile slave și supremația bulgară în părțile ocupate de ei și întemeind un Stat eterogen durabil între Slavii dimprejur, în mijlocul cărora elementul român, încercuit din toate părțile, era amenințat să dispară, i-au fost, cu toată opresiunea exercitată asupra lui, un puternic sprijin pentru conservarea lui națională. Iară când Statul român începă să se alcătuiască dincoace de munți, Țara Românească, în rezistența contra tendințelor de stăpânire ale Ungurilor, a găsit sprijin în Imperiul vlaho—bulgar, care i-a servit și drept model de organizare politică. De asemenea stăpânirile trecătoare ale Pecenegilor, Cumanilor și Tătarilor în Moldova au oprit întinderea stăpânirii ungurești în această parte, ca și a Principatelor rusești dinspre miazănoapte, până când elementul românesc descălecător de peste munți a putut să se constituie aci în Stat. Pe urmă, Principatele românești au avut, în grele timpuri de luptă hotărâtoare, razele cel mai puternic împotriva Turcilor mai ales în Regatul ungar și în puterea Habsburgilor ca moștenitori ai coroanei ungurești, iar suveranitatea turcească, la rândul ei, le-a apărat contra tendințelor de cucerire ale Austriei și Rusiei, cele două mari puteri creș-

tine care ocrotindu-le râvneau mereu să le anexeze. Apoi, ambele puteri rivale — una continuatoare a pretențiunilor și politicei ungurești față de Români, alta protectoare interesată a creștinilor ortodoxi din Imperiul otoman cu Principatele dependente —, contrariate în tendințele lor prin renașterea ce se manifestă în Principate, s'au acordat cu Turcia contra aspirațiunilor naționale pentru întemeierea unei dinastii care să le chezășuească viitorul, aspirațiuni realizate numai cu ajutorul puterilor occidentale contra tuturor împotrivirilor și unetirilor celor trei puteri încunjurătoare.

Astfel, popoarele turanice, și mai ales Bulgarii vechi slavizați, Ungurii (în cele din urmă prin monarhia austriacă) și Turcii, au influențat, când în rău, când uneori în bine, viața națională și politică a poporului românesc în dezvoltarea lui istorică.

În zilele noastre, în marea criză din urmă prin care a trecut Europa spre o nouă eră de dezvoltare a Statelor și popoarelor ei, și Unguri, și Bulgari, și Turci, — în trecutul lor unii contra altora, când Românii erau uniți cu Bulgarii coreligionari contra Ungurilor, cu Ungurii contra Turcilor dușmanii creștinătății, cu Turcii contra creș-

Fabrica chimică dela Bocicoul-Mare (Maramureș, azi în Ceho-Slovacia).

tinilor ce năzuiau să-i reducă, — în zilele noastre, căteșitri, punându-se sub scutul și în serviciul celei mai tari puteri militare, s'au unit într'un scop comun, prin comunitatea de năzuințe și prin afinitatea de rasă în manifestarea tendințelor inerente.

Care urmă să fie locul României, în ceasul hotărâtor pentru viitorul ei și al neamului românesc întreg? — Și care urmează să fie locul ei în viitor?...

Dacă scopul final al istoriei ca știință este de a face să înțelegem prezentul prin cunoștința trecutului spre a îndruma viitorul, cercetarea raporturilor istorice dintre Români și Unguri, — având în vedere influența politică cea mai intensiv și mai îndelung exercitată asupra dezvoltării istorice a neamului românesc, influență ce atinge direct o mare parte de pământ românesc istoric în alcătuirea Statului unguresc, urmând a se manifesta și resimți în organismul național și dincoace de munți, — această cercetare a faptelor și împrejurărilor ce au apropiat sau învrăjbit în trecut pe ambele popoare nu va lipsi, luminând îndărăt, să servească a pune în lumină istorică enigma prezentului.

Din „Semecentenarul României-June” care va apărea în curând.

D. Onciu.

In robie nemțească.

28 Iulie 1917.

Dis de dimineață suntem gata de plecare. Mâncăm în grabă o bucată de pâine sau un pesmete și după un nou apel convoiul pornește spre gară. Ajunși, ne suim în vagoane și trenul se îndreaptă spre ținta lui necunoscută. Sentimentele nu ne lasă nici măcar să ne uităm pe ferestre.

La amiazi sosim la Oldenburg unde așteptăm un ceas, după care trenul ne duce la Edewecht, un sătuc unde ne dăm jos. După un popas de câteva minute, jalnicul nostru cortegiu se pune în mișcare.

Arșița soarelui ne aprinde capetele, iar apa curge în lacrimi nesfârșite de sudoare, pe fețele și trupurile noastre. Suntem uzi leocă, iar pulberea mărunță și negricioasă se lipește de chipurile noastre, ne orbește, se vâra prin nările nasului, pătrunde în gură și se preface într'o spumă cafenie la colțul buzelor.

Suntem în țara turbei, iar câmpul unde suntem duși, slujește drept loc de pedeapsă pentru prizonierii militari ce au fost osândiți dela unul până la cinci ani de muncă silnică.

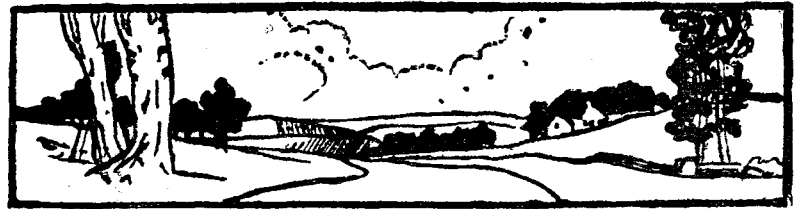
Pământul pe care-l călcăm e de culoarea cafelii pisate și se alcătue din praf ce tremură sub picioarele noastre ca piftia proaspătă.

După un ceas de mers, facem o haltă de cinci minute și apoi ne reluăm drumul gemând de durere. Lacrimi de furie și desna-dejde se amestecă cu broboanele de sudoare de pe fețele noastre negre ca fundul ceaunului, de semănăm cu niște scăpați din Infern.

— Vor să ne ucidă, ticăloșii! spune unul la dreapta, înecându-și vorbele într'o injurătură.

— Nu scăpăm vii de aici! se vaetă altut din stânga.

Unii se tânguesc, alții blestemă, injură pe comandanțul ce ne-a

PRIMĂVARĂ

Imbrăcată în vestmânt de flori
Cântă primăvara pe câmpie, prin grădină;
Șoapta ei renaște'n sufletu-mi fiori,
Cântul ei ajunge pân'la mine în surdină.

Azi, în pomul numai floare și verdeață,
Care'mi tremură de frig la geam pe iarnă,
Mi-a cântat o pasăre de dimineață
Și-amintirile au prins să mi-se cearnă:

Colo 'n zare, tupilat în lunci,
Ca 'n oglindă satul nostru mi s'arată
Cu căsuțe albe, cum eră pe-atunci
Când îl colindam cu alți copii în ceată.

Iată râul: ca un șarpe de argint, furis
A ieșit din sat și-apoi se pierde.
Strecurându-se ferit prin lunca verde,
Ca să nu-l mai prindă soarele prin stufăriș.

De pe mal, ștregarul de copil,
C'un picior încearcă apa de e caldă,
Și de-abia așteaptă soarele de-April
Șă-și adune de prin sat tovarășii de scaldă.

S'a oprit un fluture pe-o floare:
Iar ștregarul s'a apropiat tiptil-tiptil
Și l-a prins la repezeală de-aripioare
Cu iuțea degetelor fine de copil.

Vine seara. Se întoarce istovit de-alergătură.
A'mbucut ceva pe apucate —
Și-uite-l, pe un vraf de fân în bătătură
Doarme somnul viselor netulburate...

... Hei, copilule de-odinioară,
Lasă-ți amintirile din anii albi de-o parte!
Ti-ai uitat, pesemne, că de aseară
Te așteaptă negri fluturași pe foi de carte...

George A. Petre

trimis aici, administrația, războiul,
până și pe Dumnezeu din cer.

Toate piepturile gâfâe. Mă închid în mine însu-mi, tac, și-mi urmez răbdător drumul, încovoiait până la pământ, copleșit de povară peste puterile mele.

În cap par'că mi se învârtește un bulgăre de foc și mi-e peste puțință să judec sau să mă gândesc la ceva. Pieptul mă doare cumplit și plămâni par'că se topesc.

Ah, ce rău mi-e!

Mă întorc la dreapta, ochiul dă de niște mocirle a căror apă gălbue și turbure răspândește un miros greu; mai departe privirea întâlnește câteva mănunchiuri de iarbă sălbatecă; ridic fața spre cerul aprins... arde ca un cup-tor; îmi plec iarăși capul în jos și bietu-mi cap trudit, atârnă ca și cum ar fi de plumb, tot mai aproape de pământul cafeniu, de glia aceasta blestemată, părăsită

de Dumnezeu, de oameni și de dobitoace.

Picioarele șovăesc sub mine și aș vrea să mă trântesc jos aici, să mor și să isprăvesc odată cu chinul acesta. Numai gândul la tine îmi dă pntere să mut pas după pas, ca o mașină, ca un osândit ce duce în spinare toate păcatele lumii. Vei fi având tu vre-o presimțire de suferințele ce le îndur în clipa asta? Dacă tu și nevestele ori ființele iubite ale camarazilor mei, ne-ați vedea în starea care suntem, ați vărsa lacrimi de sânge, ați... Halt! strigă sergentul, iar noi ne tolănim pe jos ca vitele doborâte de lovitura din urmă.

Ce țară pustie! Netedă ca o far-furie fără margini, fără un arbore care să-i dea viață, fără o pasăre care să spintece zglobie văzduhul. Cât vezi cu ochii, nu zărești o ființă vie, un om să însuflețească

priveștiștea moartă. În dreapta și-n stânga șoselei — dacă șosea se poate numi făgașul unde și-se scufundă piciorul în țărna afânată — mlaștinele, ca niște pete lucioase, întrerup monotonia întinderii castanii, din care răsar ici și colo câteva fire subțiri de ierburi sărăcăcioase.

Ce pământ blestemat! Rar mi-a fost dat să întâlnesc atâta jale și pustiu, strânse la un loc. Doar un vis urât îți poate da o idee de ținutul unde avem să lucrăm cîte știe câte săptămâni, câte luni...

Acum, ca un gârbaciu tăios, răsună iar comanda sergentului. Ah, ce greu e să te ridici din locul pe care ai înțepenit, frânt de truda neomenească și de căldura nemi-loasă. Dar trebuie și... pace.

Ne îndreptăm pe picioare ca niște ologi ce învață să meargă și ne târâm înainte, tot înainte. Dela un timp zărim în depărtare ceva care seamănă a un lagăr de prizonieri. Cu cât ne apropiem, liniile se deslușesc mai bine și pe câmp, departe de lagăr, se profilează la orizont o armată de siluete mari ca degetul, ce se pleacă și se ridică iar ca o oaste harnică de furnici. Sunt nenorociții noștri tovarăși trimeși la scosul turbei acum o lună, o lună și jumătate. Trebuie să ne fi văzut și ei: o clipită, umbrele stau nemișcate, uitându-se de bună-seamă la noi, alte umbre, nu mai mari ca un deget, de acolo de unde ne privesc ei.

Târâș-grăpiș ajungem, și în ceata de lucrători încep să recunosc fețe prietene, vechi camarazi cari se opresc și ne fac toți acelaș gest desnădăjduit, cu mâinile pe pantece, vrând să ne arate că le e foame. Sfinte mare! zăpăcit de chinurile drumului, îmi și uitasem de ea, de foame, de tovarășa nedespărțită de atâtea luni, de iasma care o să ne strângă de acum și mai de aproape în ghiarele ei, n'o să ne frământa mintea și stomacul, în fiecare zi, în fiecare ceas.

SĂTUL

În satul unde mă găesc acum
Erau odată zile mai cu soare,
Când verile-aveau altfel de splendoare,
Grădinile-aveau altfel de parfum.

În liniștite seri fermecătoare
Pluteau pe văi șuvițe lungi de fum...
Și 'n casa cu pridvor de peste drum
Erau atâtea fețe încântătoare...

Ce s'a ales, ce s'a ales din toate aceste,
Unde-i frumosul farmec de poveste
Când alergam cu capul gol pe lunci!?

... Cum aș reîntoarce-a anilor risipă
Să pot să mai trăesc măcar o clipă
Cu sufletul și inima de-atunci!

Teodor Murășanu

Nici nu ni se îngăduie să fluturăm cu pălăriile în semn de „bună venire” și santinelele ne împing, ca pe o turmă neastâmpărată, în lagărul pustiu, unde nu se vede nici un suflet, toată lumea fiind trimeasă la muncă.

Se face încă odată apelul și ne împărțim în baracele Belgienilor și Francezilor unde sunt așternute culcușuri de pae în paturile dealungul despărțiturilor de scânduri și în cutiile de lemn cu două caturi, din mijlocul magaziei.

Peste puțin se face seară, iar oamenii întorși dela corvoadă nu ne vorbesc decât de foame; când sosesc cazanele cu nelipsita ciorbă de gulii, se îndeasă împrejur ca fiarele flămânde și o mânâncă cu ochii de-ai zice că e cine știe ce bunătate. Priveștiștea lor și gândul la ce ne așteaptă, mă înfiorează.

(Din însemnările unui prizonier civil.)
Bruxelles, Vasile Bezdechi

Insomnie.

Ti, ti, ti, ce mârșăvie!... Cătă ticăloșie Doamne!... Doamne!... Pe vremea mea nu se pomenea așa ceva!... Politică în-samnă asta? Ptiu! — și Conu Mitriță Valerian, mototolește gazeta în podul palmei și-o svârle cu scârbă pe noptieră. Se răsuțește apoi într'un cot, așează tacticos țigaretul în focul de marochin, își ia dulceața de nucă verde — tabiet de 30 de ani poate — suflă'n lumânare, și-și trage plapoma până sub bărbie.

Dar pârdaľnicul de somn il ocolește și'n sara asta.

Afară picură dela streșine, iar dinspre zăvoiu, se'ngână vântul. Conu Mitriță Valerian de vreo 15 ani, cam decând cu operația Coanei Verginicăi, nu mai face politică. Se pomenea și pe vremea Dumnealui de suveică, de chinovar, de capete sparte, ori chiar de opritul trenului cu delegați în mijlocul câmpului, până se'nchideau urnele, dar ce vede că se pêtrece acuma, nu-i vine a crede ochilor. Mai cu samă tărăbăceala asta, de care nu scapă nici nevasta omului, nici copiii și nici chiar rudele de-a noua spiță, îl desgustă din cale-afară. Iaca Dumnealui de-o pildă, am putea spune că s'a dușmănit o viață întreagă cu Cuconu Sofronie Ivașcu — D-zeu să-l ierte — întâi pe chestia primăriei, mai pe urmă pe locul dela Senat — colegiul al doilea — dar își dedeau mâna întotdeauna măcar așa de ochii lumii, se felicitau la zile mari, cucoanele își făceau vizită din an în Paște, dași făceau, ba când i-a murit Aurică, Conu Sofronie, lăcrămând, l-a strâns prietenește în brațe, de par'că i se topise în minuta ceia tot necazul adunat în suflet. Amintirea copilașului prăpădit de lingoare, îi moaie sufletul, oridecâteori s'alege din vâlmășagul gândurilor. Dar nu-i chip nu, să-l fure somnul. Ei, să fi trăit Dumneaei, Cucoana Verginica, a-

cuma ar mai fi spus Dumnealui una, Dumneaiei de colo alta, și-ntru'un sfert de ceas ar fi închis ochii și unul și celălalt. Da' așa, tăcere și pustiu în dormitor, iar patul de alături gol, gol de 15 ani și mai bine! O undă de lacrimă, tremură'n ochii boerului din Fundătura Numa Pompiliu.

* * *

Conu Mitriță oftează iar, se ridică în capul oaselor, trage un chibrit, două, trei, — marfă proastă ca după războiu — apucă cu dreapta chisaua cu tutun depe noptieră, și tacticos răsuțește din două foițe „Job“ lipite la margină, o țigaretă dublă, îndopată să plesnească. Retează cu dinții țurțurii ce-atârână la cele două capete, și-o aprinde apoi cu băgare de seamă dela lumânare. Streșinele fârâe, în acelaș ritm; vântul s'a potolit acum de tot.

„De mâni îi spui Luții, măcar sara să-mi facă o leacă de foc“. În biuro, Conu Mitriță rămâne o clipă locului nehotărât. Intre ferestre etajera Coanei Verginicăi, stă așa, neatinsă de mână de om de 15 ani și mai bine. Conu Mitriță ia la întâmplare din raftul de sus o carte mai grosioară, legată în piele roșie, și cu sufletul încălzit de gândul că va răsfoi paginile peste care a stat cândva înfiorată Coana Verginica, se strecoară tot așa de sprinten în așternut. Își răsuțește altă țigară, o'mbucă în țigaret, și-și potrivește ochelarii după ureche.

„Cèzar Borgia“ . . . „Michel Zèvaco“ numai aste patru vorbe sunt săpate în scoarță, cu litere galbene și înflorite, iar jos de tot în stânga, o etichetă de mătase „mauve“, pe care stă scris cu mâna: Virginie Valerian, 1900. Cam de pela mijlocul cărții, lunecă pe atlasul plapomei un manifest electoral. „Iubiți și stimați alegători“. Conu Mitriță zâmbește, clatină din cap, păturește binisor manifestul drept în două, și dă să-l pună pe noptieră. Pe partea cea-

Pastel de noapte

Fășie de lumină se desprinde
Din zarea 'nsângeratului Apus,
Sfioase-a nopții candelă s'aprinde,
Ca 'n farmec întunericul s'a dus!

Văzduhu 'mbracă purpură de aur,
Sub domul înstelatului mister
Pamîntul ca 'ntru'un templu 'ngenuchează
Și 'nalță ruga-i mută către cer.

Fantastică și ca 'n povești e luna
Ce sue 'n tremur palida-i lumină;
Mireasa nopții 'și flutură cununa,
Plutind ca 'n vis o antică regină.

Cad stele 'n haos, unde? nu se știe
Și nu s'aude sgomotul de astre . . .
Mister adânc, adâncă veșnicie
Infășurate 'n brăele albastre . . .

Oradea-Mare.

C. Constantinescu

DORYS

Èntreagă numai viață și iubire,
Și cântec și lumină și splendoare;
În părul ei de noapte, ziua moare,
Ca să renască'n caldă ei privire . . .

O muzică senin-tulburătoare
È râsul ei sonor, — alcătuire
De sunete de flaute și lyre
Și triluri limpezi de privighetoare . . .

Èștetul vede'n ea o diademă,
Admiră'n ea poetul o poemă,
Avaru 'ntrezărește diamantul —

Ci 'numai forme pure și ispită
Și carne și simțire ce palpită
Și nervi și spasm, zărește'n ea amantul . . .

Dem. Bassarabeanu

Cluj / Central University Library Cluj

laltă, e scris ceva cu creionul. Își ridică ochelarii pe frunte, apropie sfeșnicul, și deslușește acuma vreo 5 rânduri cu slova maruntă, de tot cu ștersături și cu adăugiri chiar printre rânduri. „Da, da, e chiar scrisul Verginicăi“. Cu oarecare trudă, și cu popasuri dese, Conu Mitriță izbutește să citească ciorna. (Acuma de, se prea poate să fi fost chiar scrisoare uitată întâmplător în carte).

„Puișorul meu drag și scump. Iar nu ești cuminte, și asta mă amărăște mult; s'o știi. Ți-am mai spus-o de atâtea ori și-ți spun iarăși că nu vreau să mă gândesc la despărțire, pentru că inima-mi spune, că nu vom fi fericiți. Nu e oare mai frumos așa? Nu? Împlinim Sâmbătă 6 ani decând ne iubim, și dragostea noastră înloc să scadă sporește, și sporește dragul meu drag, tocmai pentru că avem atâtea piedici între noi, și nu suntem laolaltă. Alminteri ar scădea, s'ar potoli, și-ar ajunge

cu timpul deprindere, ca-și somnul după prânz, ori ca ceul dela 4 de pildă; cel puțin în ce mă privește, sunt convinsă că așa s'ar întâmpla. Apoi nu ai dreptate dragul meu să-ți pierzi răbdarea tocmai acuma: zece zile mai sunt până la plecarea noastră la București.

Nu căta să mâni pe Dzeu: regulat două luni și mai bine vara la Sinaia, și-apoi toată toamna și toată iarna în București cât ține Parlamentul; dar dacă nu era nici atât? Aicea, ți-am mai spus-o și ți-o repet, rezervă și iar rezervă; în 24 de ceasuri ar hui tot târgul! Îți dai seama ce dezastru ar fi?

Apropos, întefește campania prin gazete împotriva lui Mitriță; e tactica cea mai nimerită; crede-mă.

(Mai urmează un rând și jumătate, șters tare cu creionul și'n sfârșit iscălitura:)

Cu dor și drag, Virginica ta, Joi, 24 Oct. Ion Dongorozi,

Oratoria română.

Străduința trudnică, dar atât de meritorie, a acestei reviste de a cuceri culturei românești țara Bihorului, a dobândit un neașteptat ajutor în opera sa de propagandă, prin chipul cum s'a înfătoșat în congresul avocaților din Oradia-Mare, arta oratorică română.

În acest congres de mărunte interese profesionale, de nemărturisite poftă de întăetate, în care se scurgea fără folos o vorbărie prelung-monotonă, de odată s'a auzit glasul adevăratei elocvențe, s'a ridicat voce de orator-virtuos cu adânc răsunset în cugete și'n inimi și s'a înălțat cu-avânt spre culmi nebănuite, impunându-se admirației tuturor.

Chiar cei ce s'au înstrăinat în Ardeal de sufletul și de limba noastră strămoșască și chiar dușmanii ei, nu au putut de cât să fie impresionați de o atare manifestațiune a culturei românești.

Și nu e de mirare că a stârnit asemenea admirațiune această oratorie căci, aci a fost glas de clopot ce deșteaptă în conștiinți adormitele năzuinți spre bine și frumos, aci a fost curcubeu de imagini în mii de fețe, aci a fost fâlfâit de steag raliind sentimentele patriotice de-asupra învălmășelei luptei.

Se înlanțuiau la meșterul orator ce-i Dl Micescu perioadele și imaginile poetice cu îndemănarea și cu eleganța cu care se fac și se desfac pe bolta de azur jocurile capricioase ale stolurilor de porumbei, — în timp ce perorația Dlui Florescu urca tot mai sus, cu spontaneitatea cu care urcă spre'nălțimi bătaia de aripi a ciocârliei.

Dacă este adevărat, cum a spus un scriitor, că oratoria e arta de a spune cu graiul ceace nimeni nu gândise înainte de a se fi rostit, și pe care toată lumea îl gândește la fel după ce l'a auzit cuvântat de orator, — apoi, de bună seamă

Virtuosul violinist AL. ALBU
care va cânta la festivalul „României-June” în Oradea-Mare (12 Iunie a. c.).

s'au spus cu această ocazie asemenea cuvinte, făcându-se, conform definiției citate, adevărată oratorie.

Când Dl Micescu a spus, spre pildă, că : dacă justiția e simbolizată prin o femeie cu o balanță în mână și cu o spadă în alta, că balanța fără spadă ar înfățișa o justiție neputincioasă, în timp ce spada fără balanță n'ar fi de cât o forță brutală, — a spus un adevăr pe care nimeni nu-l formulase încă până la D-sa și pe care toată lumea l'a gândit la fel, după ce D-sa l'a rostit într-un chip atât de plastic.

Drept aceea, de bună seamă se poate spune că'n această împreju-

rare festivă decanul avocaților de Ilfov a fost pe lângă adunarea eteroclită strânsă în Oradia-Mare la congres, avocatul graiului românesc, iar pe lângă minoritățile etnice reprezentate și ele acolo, — ambasadorul geniului latin.

Dacă însă acest mare meșteșug oratoric a făcut impresie în Oradea-Mare, trebuie să se știe acolo, că nu e ceva excepțional la noi și că departe de a fi un fenomen, Dl Micescu este în tradiția unei serii întregi de mari retori, care au ilustrat bara și tribuna românească, și că a fost precedat de o sumă de înaintași prin glasul cărora s'a afirmat cu strălucire oratoria română.

ATÂT DE-APROAPE...

Atât de-aproape 'mi pare fundul apei
Când ea e liniștită și curată, —
Cum noaptea, luna tot atât de-aproape-i
De-un deal, de după care 'ncet s'arată.

Și totuși, apa-i cu mult mai adâncă
Decât cum tuturor ni-se pare;
Iar de pe deal și pân' la lună-i încă
Un drum mai lung, ne 'nchipuit de mare.

Și tot așa-i când te privesc pe tine, —
Mă 'nșeli la fel, ca apa și ca luna:
În suflet și 'n privirile-ți senine
Străvăd o depărtare 'ntotdeauna.

Oradea-Mare Constantin Dobos

TĂCERE

Cu glasul toamnei picuri reci de ploaie
Lovesc în geam, și 'n șuier tresar
Căderi adinci de ape 'n plinset rar,
Cînd pomii toți pe asprul vînt se 'ndoaie.

Ci'n negura ce prinde să coboare
Prin străveziul albelor perdele,
Cătfînd zădarnic pulbere de stele
Și fulgi de-argint din purpura de soare,

Ne 'nchidem în tăcere ca 'ntr'un schit
Și ne privim, în ochi c'o tristă vină,
Înnăbușînd sub neguri, în ruină,
Osînda unui vis ce-a putrezit.

Al. Iacobescu

dioasă și de al îndrepta spre calea adevărului. Nici o putere materială nu poate interveni, însă avem puterea spirituală a sufletelor, pe care le posedăm și care sunt la porunca noastră. Iată de ce mă adresez tuturor surorilor și fraților, fără deosebire de religie, de situație și de mijloace și propun formarea Uniunii sufletești.

Adresându-se în special femeii, al cărei suflet este mai sensibil pentru tot ce este curat, bun și frumos, spune, că va avea rolul cel mai preponderant în renașterea și purificarea omenirii și în îndrumarea spre calea adevărului.

De altă parte distinsul scriitor rus Merejkovski a ținut de curând la Paris o conferință intitulată sufletul rusesc, în care apelează la poporul francez, la Franța, patria Jeanei d'Arc și a lui Pascal, să dea ajutorul său, ca să împiedece acest sacrilegiu ce se petrece în Rusia și să înalțe simbolul Crucii, pentru că izbăvirea omenirii este crucea.

Însă cu cât se ridică mai mult Internaționala anticristă ca să asocieze omenirea într'o comunitate fără credință și fără D-zeu, pe care vrea să o răspândească și să o universalizeze, cu atât reacțiunea va fi mai biruitoare.

Cu cât rătăcirea este mai mare, cu atât puterea mântuitorului este mai covârșitoare.

Acum a serbat creștinătatea aniversarea marelui tragedii, Supliciu în care Hristoase ai călcat prin moarte, pentru a salva omenirea.

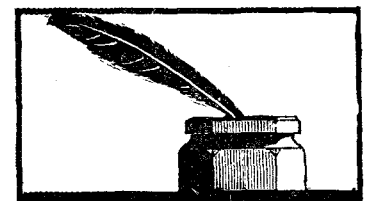
Indură-te Doamne, și acum ia în scutul tău omenirea și o întoarce dela zănatica desfrîntare. O furtună de demență cu suflare diavolească s'a lăsat spre miazăzi, care vrea să desordoneze lumea.

Christoase, iată veacul prezis, când unii vor încerca să se lepede de tine, învață-i și dă ajutorul tău conștiinței omeniești, pentru că nu știe unde să vâslească în furtunile patimilor ce au cuprins-o.

Trimite-i lumina cunoștinței.

Brașov

Maria Baiulescu.

Așa au fost printre avocați: un Eugen Stătescu, un Korne, un Alex. Djuvara, un Delavrancea, un Take Ionescu, un Titulescu; iar printre bărbații noștri politici: un Barbu Catargiu, un Cogălniceanu, un Bibescu, un Alex. Lahovary, un Brătianu, un Maiorescu, un Iorga.

Toți acești bărbați au contribuit la olaltă cu falanga literaților noștri la formarea limbei noastre literare, la turnarea gândirei românești în noui tipare, la înavuzirea patrimoniului nostru spiritual prin imagini noi, prin împărecheri și asociații neașteptate de noțiuni, prin șlifuirea frazelor și expresiunilor după cum se șlifuesc pietrele prețioase.

Grație lor ni s'a format un instrument literar, prin mijlocul căruia putem astăzi tălmăci cele mai gingașe nuanțe de rostire, cu care putem exprima cele mai îndrăznețe avântări de cugetare.

În fine, de la ei ne-au rămas comori care pot sta alături cu paginile cele mai celebre din antologiile streine, dar care din nenorocire nu sunt de ajuns de cunoscute.

Este dar cât se poate de îmbucurător pentru propaganda literară românească că în Oradea-Mare s'au putut înfășoșa mostre de oratorie așa de reușite ca cele ce s'au produs și e de dorit în interesul expansiunii culturii românești ca asemenea manifestațiuni să se repete cât mai des.

C. D. Anghel.

Primejdia creștinătății.

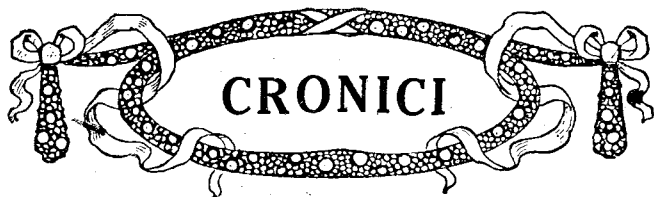
În această Rusie, unde dominează astăzi spiritul anticrist, după prorocia apocaliptică, unde se distruge tot ce a fost clădit pe morală, unde se pângăresc casele Domnului, seucid înalții slujitori ai bisericii creștine și se pângăresc bisericile creștine și altarele, în această Rusie, care eră țaria legii ortodoxe, s'au încuibat principiile duhului necurat.

Ca și în prezicerile Apocalipsului, cei buni și curați la inimă au fugit din cetatea drăcească; se știe că au părăsit țara mulți domnitori înalți ai statului, intelectuali, poeți și scriitori, toți cei ce putură scăpa din această atmosferă vițioasă, preferind mai bine a umbla pribegi și rătăciți în lume, unde luptă cu munca lor pentru existență.

Aceste suflete trecute prin lamura de foc, propovăduesc întoarcerea la căile Domnului, preamăresc morala și sunt cei mai înfocați propagandiști pentru întoarcerea sentimentelor religioase în folosul întregii Europe.

Astfel, ziarul Figaro publică o interesantă chemare a Marelui Duce Alexandru al Rusiei pentru unirea sufletelor într'o organizare numită „Uniunea sufletească”, care n'are nici sediu, nici președinte, nici membri cu cotizații.

Omenirea, spune marele Duce, a pierdut calea adevărului și devine din ce în ce mai rea. Ura, răutatea, imoralitatea, negarea existenței lui D-zeu, a sufletului și a nemuririi, progresează neîncetat; este de cea mai mare importanță a opri genul omenesc dela această povârnire primej-

CRONICA LITERARĂ.

Risul Apei — poezii de Gh. Talaz.

Izolată — prin elementele poeziei sale — de sub interimatul manierismului contimporan, Dl Talaz, înodînd firul tradiției, s'a înscris cu al II-lea volum de poezii „Risul Apei”, în inventarul literaturii românești.

În epoca argot-urilor poetice și a scamatoriei formale, ce virează de multe ori în afară de elementul psihologic — mărturisind insuficiență poetică, — Dl T. pășește pe cărare deschisă cu „Flori de Lut”: sobru și fără salturi aeriene, turnîndu-și concepția poetică în eprubete potrivite.

E muncă nobilă și fără sterilitate. O lămurire.

Fiind în primul rînd emoție, poezia nu stă nici în cuvînt, nici în imagine. Arta formală își are inutilitatea ei, cînd îndărătul cuvîntului nu ființează armonia și cadența tainică, răspunzînd pulsului poetic. Singură atitudinea sau starea sufletească reală legitimează poeticește cuvîntul. — Rămîne de discutat numai Dl Talaz.

Dl T. este un poet liric.

Lirismul presupune puțința prinderii în forme fizice a stărilor psihologice proprii.

Măsurat cu acest principiu, poetul „Risului Apei” este reprezentativ. Extrăgîndu-și alimentul poetic dela lumea din afară, poetul îl coagulează, — împrumutîndu-i suflul vital, — în jurul arterei afective, realizând sinteze de interiorul domeniului estetic. Ex. „Interior Pustiului” pag. 91.

În decorul sumbru și pauper al casei unde a copilărit și în care mohorîta rază de abia pătrunde, amintindu-și de bucuriile și durerile, ce le gusta alături de mama sa, care, acum, l-a părăsit, poetul cade în prada melancoliei.

Este o emoție simplă — din rubrica emoțiilor primare — dar pe care poezia o proiectează cu atît mai mult, cu cît poetul i-a întoc-

mit o atmosferă îmbietoare la un atare ton sentimental:

În busuioac și mintă, sub grinda de stejar,
Abia zăresc icoana, ca din funingini scoasă;
Colo în fund, un leagăn și-o rogojină roasă
Și 'n ață de paianjini afirmă coji de var.

În poezia „Cu Bunica” (p. 61.) prinde nebănuț de sugestiv situația sufletească a unei copile orfeline.

Fiecare strofă, cu imagini mai mult difluente decît plastice, adie nuanțe sufletești convergente unei mișcătoare înduioșeri.

Se desprinde de aci, o sentimentalitate, ce nu e prea departe de cea a poeziei populare.

„Cu Bunica” este o miniatură poetică, simplă ca situare, elementară ca stare psihologică.

Dela aceste motive cunoscute, din aceste locuri comune, Dl T. se ridică în regiuni poetice mai înalte, dîndu-ne poezii, ce pleacă din atmosfera unei filozofii asupra vieții, cînd lirismul său devine simbolic.

Sintem:

Urzire de visuri din tainicul duh.
Din cîmpul în floare abia ne zărim.
Ca florile albe svîrlite 'n văduh
Și-i toamnă și rostul în lume nu-l știm.

Urzire de visuri, mai stinse, mai rari,
Și 'n ceasul din urmă cînd nu știm de noi
Murim parcă 'n miezul plămădei amari
Din care vor crește toți muguri noi.

Aceasta este ideea ce-o îmbracă poezia cu titlul simbolic „Fluturii”.

Ajungînd la reflexie, poezia Dlui Talaz nu se intelectualizează, nu contrazice poezia cu alte cuvinte — și aceasta îl diferențiază de mulți dintre actuali, — ci din contră, Dl T. își concretizează ideea, o preface în imagine, o redă cu ajutorul tabloului, o transformă în simțire vie — decît că acestor poezii le lipsește ceace formează marile creații — adîncimea și amplitudinea concepției.

În „Aripi rupte” poetul, de o potrivă de egalat în ceace privește latura plasticității, riurează în simbol zădărnicia manifestărilor noastre.

Sunt printre ele tari ca de fier...
Dar, Doamne, toate cad în țărîină?
Și oare aicea vor să rămîină?
Însîngerate visle de cer...

Sînt poezii țesute concret pe voalul unei afectivități deziluzioniste. O altă dimensiune a inspirației sale o învederează citeva bucăți, asociative prin încorporarea tendinței către o ascensiune — sufletul poetului se sbate de dorință către un ideal superior.

Mă duc numai așa ca să uit viața,
Viața, pe care-o trăește o lume...

spune poetul — dorință, pe care o materializează în mai multe poezii.

În „Turnul” de pildă, vrea să se ridice din întunerecul ce-l apasă, iar în „Năzuință” poetul realizează impulsul interior, care îndeamnă să înlăturăm orice piedici, mergînd tot înainte spre necunoscut — năzuință, — pe care poetul o obiectivează în călătorul ce îndeamnă necontentit spre țărături noi, spre țărături ce nimeni nu le-a ajuns.

Și țărutul se 'mbracă 'n lumină mai mult
răpitor tot mai mult,
Și el năzuește, legîndu-și puterile 'n valuri
— tumult —
Precum năzuește isvorul din matca lui
pururi hrănit,
Deși 'n plămîinii de piatră și 'n fund de nisip e sorbit.

Călătorul simbolizează curiozitatea pentru neliniștitorul necunoscut, pe care-l urmărim fără să-l putem ajunge. Simbolul nu e nou, dar e bine susținut.

În alte dați poetul ne lasă să întrededem fafalul, care obstaculează pătrunderea lui în altă lume.

Și iar pornesc, înfiripîndu-mi gîndul
— — — — —
— — — — —

Și cum simt pasul tare ca de fier
De rătăcirea mea îmi ride gîndul,
Căci tot pămînt e jos și sus tot cer.

Rătăcire — p. 31.

Fără să ilustreze idei de un rigoros conținut poetic, poezia Dlui Talaz impresionează prin plasticitatea lor care respiră note de pe portativul sufletesc.

Adagiul lui Lafontaine:

Ne forçait pas votre talent,
Vous ne fait rien avec grâce!

il rezumează.

Nesiluindu-și talentul Dl Talaz ne dă poezii de o ușurătate rară. Neatingînd încă ultime curbe de desăvîrșire estetică, Dl Talaz este totuși, un exemplar poetic în literatura noastră.

Em. Stăngescu

CRONICA ȘTIINȚIFICĂ.

„Materia” în filozofie.

Materia se destramă. Incălzită în laboratoarele gândirii ea se topește în lichid sclipitor, se volatilizează în nouri, se respiră și risipește în firicele, cari și-au pierdut toate însușirile, ce-i constituiau chiar esența.

Acesta este arcul îndrăzneț în evoluția vederilor asupra structurii materiei. El pornește dela Thales și se termină la Einstein.

Evoluția gândirii asupra materiei se prezintă sub două fețe: filozofică și științifică. Să schițăm, pe scurt, farele principale, prin cari a trecut materia în sistemele filozofice. Vom remarca: 1. Concepția veche până la Descartes, 2. concepția nouă: a) materialistă, b) idealistă, c) dinamică.

În antichitate, în sistemele de filozofie naturală, filozofia și știința se confundau. Atât știința cât și filozofia căutau ultima rațiune a lucrurilor. Materia, pe care se împletesc fenomene atât de variate, era socotită ca una. Apa, aerul, focul erau substanțe universale, din care se inchiegau, se frământau, se modelau lucrurile. Obiectele însă sunt prea felurite. Discul de foc alsoarelui, sprânceană de argint a lunii, nestimatele scăpărătoare, corola strălucitoare a floarei păreau ireductibile la o singură substanță. În univers sunt răspândite o puzderie de sămânțe — spermate — din cari cresc obiectele. Sămânțele se deosebesc între ele, căci deosebite sunt și formele lor dezvoltate. Așa grația Anagoras. Alții au redus numărul sămânțelor; erau numai patru: sămânță de aer, apă, pământ și foc. Din amestecul lor, în diferite proporțiuni, se naște varietatea lucrurilor.

Aristotel modifică vederea acestora. El consideră cele patru elemente, nu ca sămânțe adevărate, ci ca purtătoare de însușiri specifice. Apa e purtătoarea răcelei, aerul se distinge prin umezeală, focul e cald, pământul e uscat. Toate proprietățile corpurilor sunt combinațiuni din aceste patru însușiri fundamentale. Cele patru elemente nu sunt ceva real ci simbolizează însușirile fizice, fundamentale. Materia însăși, la Aristotel, e nedeterminată, totuși capabilă de a îmbrăca orice formă. Corpurile

Cântecul vagabondajului

Vină...

N'am flori, să le 'mpletesc cunună...
În parcul rătăcirii mele oarbe
E cer de zgură — apele furtună!

N'am aur, să te 'mbrac în stropi de soare...
Argint pe tample nînse de necazuri
În lumea mea de umbre călătoare

Nu vin să 'ți cânt sub geamuri serenade...
În versul meu sălbatic port suspinul
Martirilor căzuți pe baricade!

Toamnă.

Sălciile negre dorm în unde clare.
Un copil în zdrențe a'mpletit cunună de petale moarte
Și-o aruncă 'n calea lebedelor albe...

Toamnă cântă 'n parcuri inmuri funerare.

Lebedele sfinte au furat cununa și-o închină Soarelui...
O fecioară 'n doliu și-a 'ngropat surăsul în mătasa genelor —
În batiste albe, se topesc în lacrimi picurii de sânge!

Sătmăr.

George Mihail-Zamfirescu

sunt amestec de materie și formă; ele se pot rândui într-o serie continuă, care începe cu materia fără formă, și se termină cu forma pură abstractă: visul materiei.

Vederile lui Aristotel au format, veacuri de-a rândul, temelia științelor naturale.

În evul mediu atențiunea era mai mult acaparată de proprietățile metalice și nemetalice sau pământoase ale corpurilor. Luciul și greutatea metalelor era dat de argintul viu, care întrunește aceste două calități. Insușirea fărâmișă a pământoaselor se datora pucioasei. Argintul viu și pucioasa se socotiau, nu ca elemente reale, prime, ci ca simbolurile unor principii filozofice, din cari s'ar deriva diferitele forme ale materiei. Era încă un grup de corpuri a căror esență trebuia lămurită. Acestea sunt sărurile. Al treilea principiu fu sarea. Treimea aceasta „a lui Paracelsus” mai bine de un veac stăpâni știința.

Atacată de filozofii creștini autoritatea lui Aristotel slăbește. Filozofia naturală clădită pe fizica lui se clătină și o nouă filozofie înjgheabă. Elementele filozofice deveniră elemente reale. Materia

se pulveriză în roiuri de corpusculi, cari se desfăceau în firicele nevăzute. Acești atomi înzestrați cu însușiri proprii, se deosebesc între ei. Numărul lor este mărginit; cu vremea cresc la 100. Atâtea elemente chimice independente erau până mai ieri.

Gândirea sintetizatoare nu se mulțumi cu sfărâmarea materiei în atomi. Ea încercă cu orice jertfă să reducă materia la o singură esență. Această nizuință, în filozofia nouă, ajunge la diferite formule.

La Descartes materia se înfățișează ca simplă extensiune. Spațiul e uniform, dar alcătuit din puncte capabile de mișcare. O insulă de puncte compacte, în repaos, se numește corp solid. Ceva ireal, imaginar, se asociază și ne dă corpurile reale.

E sămânța, care incolțită va da arborele sistemelor dinamice și energetice de mai târziu, de azi.

Filozofia senzuală recunoaște realitatea materiei ca purtătoarea fenomenelor.

Materialismul, în toate formele sale, admite materia ca singura existență vecinică și dela sine. Forța este strâns legată de materie; e crainicul, care îi vestește prezența.

Insuși spiritul devine un atribut al materiei, o formă, de manifestare a ei.

Idealismul dimpotrivă proclamă stăpânirea absolută a spiritului. Multe firicele — atomi sufletești — sunt resirate în univers. Atomii spirituali — monadele — au facultăți sufletești; nizuința lor eternă este să desfășure percepțiunile, să dape filmul întâmplărilor fizice. În merele fermecate din basme trăiau tănuite palate de cleștar, livezi de aur și argint, o lume minunată: în monadă e înghiemuit întregul curs al firii, așteaptă prilejul să se trezească, să se desfășure în cea mai desăvârșită armonie prestabilită cu desfășurarea fenomenelor fizice. Însăși materia ar fi o tovarășie de monade în care, însă, puterea percepțiunii e amețită și amorțită.

Materialismul și idealismul formează de acum extremitățile, între cari vor oscila vederile asupra structurei materiei.

Prin școala lui Kant materia se destramă în centre de forțe, în energie solidificată. Ideea aceasta formează nucleul sistemului schopenhauerian. Negreșit, materia se înfățișează multămită însușirilor sale energetice. Lumina, căldura, magnetismul, electricitatea, greutatea ș.a. sunt cuvintele cari tâlcuiesc secretul materiei. Dar aceste sunt energii, forme de energii; materia deci se înfățișează ca punctele de întretăiere a diferitelor energii. Era și firesc, ca filozoful „voinei” să reducă materia la voința-forță.

Astăzi Ostwald predică primatul forței energiei. Energia e singura realitate, materia e energie condensată; chiar și viața sufletească se caracterizează prin raporturile energetice dintre imagini, sentimente și tendințe.

La noi D-I Pârvan admite două realități cosmice: energia și materia. Energia capturată și transformată de materie nu se înfățișează în formele obișnuite: căldură, mișcare, lumină ș.a. Strecurată prin creier — neînțelesul transformator — energia cosmică devine ideile active, ritmizante ale materiei inerte.

În concertul idealistilor și materialistilor se amestecă nota tânguitoare, de resemnare și renunțare a unor filozofi naturaliști. Mach propovăduiește deșertăciunea străduinței de a pătrunde taina corpurilor, esența materiei. Lucrurile

să le considerăm ca simboluri pentru o urzeală de fenomene. Materia și eul, lumea și spiritul să fie simple simboluri de gândire. Maxwell privește ideea atomismului ca o imagine foarte folositoare progresului științei; o unealtă escelentă pentru cercetări și descoperiri nouă, fără însă să des-tănuiescă firea intimă a materiei. Este mai mult o idee creată de spirit decât sugerată de realitate; totuși e foarte utilă. Boutroux consideră marile abstracțiuni ale gândirii ca puncte de vedere, din cari categorisim lucrurile. Fiecare abstracțiune este un far, ce-și aruncă trâmba de lumină proprie

asupra lucrurilor. Obiectele își des-velesc numai lăturea privită, își tănuiesc însă esența.

Gândirea obosită de zadarnicele speculații materialiste a proclamat coordonarea spiritului și a materiei; astăzi materia atât în filozofie cât și în știință se dematerializează, preschimbându-se în forță. Idealiștii se vor așeza pe puternicile temelii ale științelor naturale, când vor proclama în viitorul apropiat atotstăpânirea forței spiritualizate.

Cari sunt motivele științelor fizico-chimice, să pulverizeze materia și să-i răpească chiar esența, arătând-o ca o formă a energiei?

Brașov

T. Neș.

CRONICA CLUJANĂ.

Viața de astăzi — Știrbirea autonomiei universitare — Șezătoarea scriitorilor români — Confiscarea cărților iredeniste ungare și răspunsul scriitorilor români — Reprezentația de dans a D-șoarei Flora Capsali — Nouile publicații periodice — Iniințarea societății scriitorilor Români din Ardeal.

Clujul — cetatea de oțel a șovinismului unguresc de odinioară cu conți nenumurați și aristocrație pestriță, își face astăzi impresia unui oraș româniat complet. Întâlnești români la fiecare pas și străinii se agrăesc românește — fără șială.

Un preot român venit mai zilele trecute pentru întâia oară în Clujul românesc, și-a exprimat satisfacția față cu acțiunea febrilă ce se depune de către autorități în vederea românișării. Câtă emoție nu a simțit acest venerabil păstor, la sosirea în Cluj a Prințului de Coroană Carol — când flamurile treicorele falfăiau cu mândrie în turnurile acelor castele, unde se plămădea pe vremuri încătușarea completă și distrugerea națiunii române.

Automobilele elegante ale fostelor secretariate generale s'au împuținat odată cu desființarea lor și sirenele ascuțite își supără timpanele tot mai puțin.

În casele funcționarilor, prost retribuiți, s'a încuibat sărăcia flămândă — fără ca prin aceasta să poată fi ținut în frâne luxul exagerat. În cafelele se risipește fără șgârcenie banul public, și milionarii de război, sau foștii negustori de permise... nepermise, sfidează cu dispreț „poporul”, care trece resemnat, fără șoșnet de mătăsuri și fără miros de parfumuri de... contrabandă,

Clujul își trăiește în sfârșit viața sa normală de timp de pace. Arar câte-o manifestație națională a studențimii universitare, conturbă pentru un moment semisomolența acestui oraș, dar „grație vigilentei autorităților se pune capăt... tuturor încercărilor de rebeliune”...

Este știut, că studenții universitari români au contribuit mult la românișarea Clujului și — astăzi acești studenți cu idealul în suflet, flămânzi și goi și șdrențoși, au fost expulzați de pe teritoriul orașului. Li-s'au închis căminurile și cu foi polițienești de expulzare au fost conduși între baionete la gară plecând cu întâele trenuri departe la căminurile părintești în mijlocul țărănimii, cu sufletul curat și cu inima românească.

*

Seria șezătorilor literare întreprinse de scriitorii noștri s'a început cu Clujul. Și s'a făcut o bună alegere pentru că Clujul este cea mai puternică fortăreață de cultură națională din întreg Ardealul și lui îi revenea în primul rând cinstea de a îmbrățișa pe cei mai de seamă reprezentanți ai geniului național.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de către dl Zaharia Bârsan, directorul teatrului Național din Cluj. Urmează o spirituală și vioae cuvântare a poetului I. Minulescu, care eviden-

țiază intențiile frumoase, cu cari au pornit în Ardealul unit, scriitorii români.

Scriitorii încep apoi lecturile din operele lor. Citește de I. A. Basarabescu, Mircea Rădulescu, Victor Eftimiu, I. Minulescu, Al. Cazaban, Liviu Rebreanu și I. Agârbiceanu.

Publicul i-a ovaționat călduros și i-a răsplătit cu furtunoase aplauze.

Seara, ca de obicei, a avut loc un impozant banchet oferit în cinstea scriitorilor de primăria orașului. La acest banchet au participat toți scriitorii români din localitate și o bună parte a scriitorilor maghiari. Autoritățile atât militare cât și civile au fost de asemenea reprezentate. După toastări însuflețite banchetul ia sfârșit într'o atmosferă de călduroasă prietenie.

*

Întâmplarea făcu să se descopere și să se confişte de către siguranța chiar în timpul când scriitorii români se aflau în Cluj mai multe mii de cărți literare etc. aduse din Ungaria și în care se făcea o deșănțată propagandă antiromânească și erau aruncate cele mai grosolane epitețe la adresa statului român. Ziarele maghiare au protestat împotriva confiscării acestor cărți și s'au adresat în acest sens și scriitorilor români. Dl. Cornelii Moldovanu, interesându-se de aproape de chestiune și pus fiind în curent cu situația faptică a lucrurilor, le-a dat următorul răspuns:

„Societatea Scriitorilor Români aflându-se în turneu cultural prin Ardeal și luând în Cluj cunoștință de „Scrisoarea deschisă către trimișii S. S. R.” publicată de „Ujság” din 19 Aprilie 1923, adresează presei lămurirea de mai jos.

„In această scrisoare presa maghiară se plânge că s'au confiscat de către autoritățile române, „Biblia”, cărțile de rugăciuni și de povești. Ori, în acelaș număr pe pagina 2 se publică un articol în care se vorbește de provizoriul Statului Român în Ardeal. Cât în ceea ce privește „Biblia” confiscată, am constatat, după o anchetă personală, că în această ediție tipărită la Debretin și trimisă la noi în 25.000 exemplare, sunt introduse în text, între alte cântece șoviniste, „Himnusz”, și „Szozat”, care începe cu acest vers, foarte puțin biblic: „Fii santinelă neclintită a patriei tale, o, maghiare” . . . etc., etc.

Așfel de provocări figurează și în cărțile de limba germană, venite în Ardeal, dela Budapesta, ca și în cele-

Frunzuliță verde 'n vie,
Știi, mândro, ce-mi place mie?
Cireașa și vișenă, —
Gurița dela mândră.

Sub cireașul, alb de flori,
Nemoresc adese ori,
Când la lună,
Când la stele,
Când în calea mândrei mele.

Lună, lună,
Dalbă lună,
Spune badei voie bună,
Că nu pot să-l întâlnesc,
Două vorbe să-i grăesc:
Bade, nu fii supărat
Că mândruța te-a lăsat; —
Cine șade 'n bogăție;
N'alege pe cea dintâie;
Cine mână patru boi,
Alege ca 'n pere moi.

De-ai ști, bade, gândul meu.
Că stă ca floarea pe tău
De m'aș face păsărea,
Să sbor la căsuța ta
Și să bat cu aripă,
Să-mi deschizi ferestruța,
Să-mi potolesc inimă . . .

Busuioc crescut în fân,
Drag mi-i junele bătrân,
Dacă vine, nu te lasă
Să rămâi friptă și arsă.

Unde doru-și face loc,
Inima-i pară și foc;
Și unde dorul se pune,
Face mințile nebune.

Plâng în straturi florile,
Când le bat vânturile, —
Plânge puiculița mea
Când îi pleacă badița.

Foaie ruptă 'n trei și șasă,
Iată mândra cea făloasă,
Poartă cărpă de mătășă, —
Și n'are mălai la casă.

Frunze verzi, frunze galbine,
Mult mă mir, codru, de tine,
Că tu toamna 'mbătrânești,
Primăvara 'ntineresti; —
Dar eu, dacă 'mbătrânesc,
Până-i cucul nu 'nverzesc . . .

Cântă, cucule, 'n bănat,
Că badea e supărat,
Și pe mine m'a lăsat, —
Dar alta nu și-a aflat.

alte cărți de rugăciuni. Exemplare din ele au fost luate de noi.

„După aceste constatări S. S. R. răspunde apelului maghiar, că deza-probă pângărirea cărții, atunci când este transformată în instrument de subminare politică, după cum veste-jește tendința presei maghiare de a învrăjbi minoritatea ungară contra Statului român.

„S. S. R. înțelege și dorește o colaborare sinceră între cele două cul-turi, română și maghiară, dar cu scop constructiv, și nici de cum cu ten-dințe ascunse distructive”.

Președinte
Corneliu Moldovan.

*

Odată cu plecarea studențimei a scă-zut în mod simțitor și numărul pu-blicului entuziasmat pentru reprezenta-țiile de artă adevărată. Mai mult, ne-am convins ca oricând la reprezen-tanția de dans a D-rei Floria Capsali.

Publicul care a participat la aceas-tă reprezentație a rămas încântat. Cu programul realizat de D-șoara Capsali nu te întâlnești la fiecare pas. D-sa

a realizat din fiecare dans o creațiu-ne artistică și dintre însușire d-sale de căpetenie amintim: minunata com-poziție a dansurilor, armonie perfec-tă în mișcări și o desăvârșită sigu-ranță în atitudini.

Cu multă grație au fost interpretate: Papilla (Schumann), Méditation de Thais (Massenet), Capricieuse (Schu-mann), Sérénade (Pierné), etc.

Publicul emoționat de vraja mișcă-rilor sale a răsplătit-o cu aplauze frenetice.

*

In afară de ziarele și de revistele cunoscute, piața Clujului este aglo-merată în lunile din urmă cu o mul-țime de publicații noui. Din nenoro-cire ca și în alte părți ale țării aproape toate se ocupă cu politica de partid. Printre cele multe notez: „Răbojul”, revistă de reportaj. Apare săptămânal sub conducerea d-lui Horea Tomas. O publicație sănătoasă și care are ca scop principal apăra-re intereselor naționale; „Poporul Român”, organ al partidului țărănesc; „Gazeta Poporului”, averescană;

„Conștiința Românească”, la care colaborează un grup de profesori universitari; „Lumea și Țara” foare pentru țărânie; „Gazeta Voluntarilor”, desul de bine scrisă; „Dacia Nouă”, organ al studențimei clujene, gazetă care poate sta pe masa fiecărui intelectual român și care a suferit enormă pagubă materială în urma suspendării ei pe timp nelimitat, de către dl ministru de interne; revista „Fauna”, publicație de propagandă românească „Timpul”, căreia îi recomandăm în special să selecționeze cu mai mult spirit critic materialul, și altele. Se svonește, că în scurt timp va apărea și un organ al „Ligei Pentru Apărarea Națională”, al cărei președinte este dl profesor A. C. Cuza.

Ceeace preocupă mai mult cercurile literaților ardeleni este ideea înființării unei „Societăți a Scriitorilor Români din Ardeal”. Aceasta va sta în strânsă legătură cu „Societatea Scriitorilor Români” din București și nu va fi nici decât o organizație cu caracter regionalist, după cum gurile rele încep să lățească svonuri neînțemiate. Sediul acestei filiale a „Societății Scriitorilor Români” va fi Clujul și ideea aceasta sănătoasă de altfel, câștigă cu fiecare zi, tot mai mulți aderenți. În curând vor fi convocați la Cluj, la consfătuire în acest sens toți scriitorii români din Ardeal și aici se vor pune totodată și bazele noii organizații.

il—ius.

toare însă. Ce mult face o clipă în viața unui om!

Și de odată, pădurea de steaguri s'a pus în mers. Toate acvilele înaintau luând în faldurii pânzei de pe steag toți morții ce-au căzut în jurul lor pe toate câmpurile de luptă.

Și buni și răi, au lăcrimat atunci, și eu cred că lacrimile unora, nu erau lacrimile de remușcare ale altora...

Nu-ți purta, vieată, mersul tău înainte ca până acuma. Deșteaptă lumea și arată-i căile pe care trebuia să meargă, dacă vrei ca Necunoscutul Erou să fie un simbol și astfel să rămână în conștiințe, în sufletul Țării, care nu poate trăi fără de suflete.

Vasile Savel.

CRONICĂ BUCUREȘTEANĂ

Eroul necunoscut.

„Trimiteți cronică Dvoastră. Vă așteptăm pînă la 24 Mai”. Cuvintele acestea mi le scrie directorul „Celor Trei Crisuri”. Înțeleg din aceste vorbe că am întârziat să-mi execut obligațiunea de a trimite pentru fiecare număr al revistei Dstră, la timp, cronică mea.

Da, am fost leneș, de data aceasta. Am așteptat un eveniment pe care de mult îl dorișam; un simplu fapt, pe care noi, cei care am luat parte activă la lupte în timpul războiului, l-am simțit de atîtea ori. Noi am avut dureroasa soartă de a îngropa zilnic mulțime de eroi necunoscuți! Noi ne-am despărțit deodată de atîția dragi camarazi pe care nu-i mai știam unde cădeau; noi, într'o biată foare de cort am pus oasele și bucățile de carne roșie a câte zece camarazi ca să formăm abea unul din toți, erou necunoscut, un singur suflet —, sufletul lor și sufletul nostru.

Eu am simțit așa de tragic ziua eroului necunoscut în capitala București și m'am revoltat. Indată însă, revolta mea s'a potolit, căci mi-am adus aminte că necunoscutul erou avea sufletul larg și generos, și iertător, că el vedea într'un ideal, că era în stare să se jertfească pentru un ideal în care credea sincer.

Eu am văzut lungi șiruri de soldați în trăgători, înaintând sub focul obuzelor, mitralierelor, și a gloanțelor dum-dum. Eu i-am văzut căzînd pentru totdeauna, eu le-am auzit cea de pe urmă suflare.

Și eu, și noi, trăiam!

Eu îi cunosc pe toți morții noștri și-i știu cum au isprăvit. Pe alții eu i-am văzut istovindu-se în chinurile boalei și dela fie care mi-a rămas o pioasă aducere aminte. Cu ei am trăit, cu ei am suferit, cu ei am așteptat moartea sau viața cea nouă!

De aceia, ori de câte ori îi revăd pe cei rămași în viață, ne zămbim, ne strângem mâna și ne îmbrățișăm. Ni-e teamă parcă să nu ne pierdem și totdeauna ni se pare că nu ne-om mai vedea.

La mormîntul eroului necunoscut, camarazii mei nu erau. Ei n'au fost chemați, n'au fost aduși. A fost mai bine așa, eu nu știu!

Am văzut o femeie, cu doi prunci de mână, cu flori, la sicriu. Voia să se oprească, să îngenunche, să verse acolo o lacrimă, să pună o floare. Poate că ei, era soțul ei! Și așa cred zeci de mii de văduve; așa, atîția copii fără tată. N'a putut să-și împlinească gândul cu care venise. Se va duce la mormântul lui, și peste mulțimea de flori, va apleca cu sfiiciune florile ei și va vărsa lacrimile pe mormântul eroului ei, și se va mira de câtă cinste se bucură Gheorghe al ei. Și nimeni nu-i va tulbura atunci credința, și vai de-acel ce-ar îndrăzni să i-o tulbure!

Trei zile, ca trei ceasuri au trecut, ca trei clipe! Clipa a rămas nemuri-

NOTE

Zece Maiu.

Ziua de 10 Maiu a fost serbată în Oradea-Mare cu tot fastul impunător.

După serviciul divin, defilarea și trecerea în revistă a trupelor, a avut loc o recepție la primărie unde au vorbit d-nul general Olteanu în numele armatei. Părintele Episcop R. Ciorogariu, în numele bisericii ortodoxe, spune următoarele:

„A fost o mică Românie în părțile orientului, apărătoare a civilizației. Istoria Sfântă a neamului românesc este istorie nemuritoare. Ziua de 10 Maiu este zi sfântă a neamului, este sărbătoarea tuturor românilor. Este sărbătoarea întregii nații române adunate la sânul Maicii Sale. Sărbătorile înalță inimile. Acum 7 zile eroii rămași vii în urma cataclismului mare, au depus coroane de lauri și flori pe mormântul eroilor care dorm somnul de veci. Pe aceste morminte, școlărițele au sămănat flori atît pe ale dușmanilor de eri ca și pe ale eroilor noștri. Războiul a încetat și începe pacea productivă. Armata este apărătoarea acestei păci, sub care să se desvolte poporul român. S'au fărâmat patimele și se clădește azi o casă nouă. Biserica ortodoxă română, cea bisericească, care a inspirat veacuri dearîndul sufletul mare al poporului românesc — pune piatra fundamentală a acestei noi clădiri, a iubirei de patrie și neam.”

Au mai vorbit apoi d-nii: canonic Dr. I. Radu în numele bisericii gr-

catolice, Halász pr. rom. cat., Csernák pr. reformat, Materni Emeric protop. luteran, Dr Kecskeméti în numele izraeliților neologi, St. Stănescu prim preș. Curții de Apel, Fuch Beniamin, prefectul jud. I. Peter, Hovany rectorul Academiei de drept, primar C. Bucico, Dr. Popovici medicul jud. A. Catana prefectul poliției, Dr. Gh. Popa notar public, Ioan Pop directorul liceului „Gojdu“ Eug. Sperantia și d-l Gh. Tulbure revizor școlar, care se exprimă cu multă inimă în felul următor:

„În mulțimea de spectatori ai serbării de azi, am auzit unele glasuri care spuneau că prea multe serbări naționale avem, că prea de multe ori arborăm drapelul național tricolor, pe mândrele clădiri din Oradea-Mare.

Azi e praznicul care ne răzbună de prea multele suferințe din trecut. Cei din temnițele de până eri, nu pot zice că azi avem prea mult soare. Vă rog d-le ministru a asigura guvernul și M. S. R. că școala românească la granița de vest se străduiește a educa pe copiii tinerii ca să fie buni și harnici cetățeni.“

După acestea d-l general Moșoiu, ministrul comunicațiilor, răspunde în numele guvernului.

După amiază a avut loc în sala teatrului orășenesc „Regina Maria“ un festival aranjat în mod distins. Conferința a fost ținută de d-l prof. A. Gaja. Corurile școalelor normale de băieți și fete și al liceului de fete au executat diferite bucăți din muzica națională românească. Elevii și elevele au mai executat dansuri naționale cari merită o deosebită atenție și laudă.

D-l George A. Petre a recitat o poezie scrisă cu ocazia zilei de 10 Mai și a zilei Eroilor.

Am remarcat cu plăcere „Imnul Incoronării“ cor executat de elevii și elevele școalelor normale sub sugestivă dirijare a maestrului G. Strat asupra competiției căruiă vom reveni mai pe larg cu altă ocazie.

Patruzeci de ani dela moartea lui Ciprian Porumbescu.

Un comitet, în fruntea căruiă sunt d-nii Severian Procopovici și Victor Morariu, a luat inițiativa pioasă a comemorării compozitorului Ciprian Porumbescu, dela a cărui prematură au trecut patru decenii.

Comitetul de inițiativă a lansat în acest scop următorul apel:

Miercuri în 24 Mai (6 Iunie n.) a. c. se împlinesc 40 de ani de când

maestrul care ne-a dat „Cântecul tricolorului“ și imnul „Pe al nostru steag e scris unire“, compozitorul operetei „Crai nou“ și a peste 300 de compozițiuni, se stânga la Stupca în vârsta de 29 ani, „luând cu sine în mormânt o comoară de cântări“, după cum scrie bardul dela Mircești îndureratului tată.

Acum 15 ani, la 1908, s'a comemorat aniversarea a 25-a a morții neuitatului compozitor prin un parastas la mormântul din Stupca și prin serbări, aranjate nu numai în Bucovina, ci și în Ardeal, în Banat și în vechiul Regat, serbări din venitul cărora s'a pus baza fondului pentru tipărirea operei sale inedite.

Dacă comemorarea aceasta s'a putut face în împrejurările politice de atunci, astăzi ea se impune cu atât mai mult ca un omagiu de recunoștință pentru acest luceaș al muzicii naționale care a fost totodată unul din martirii idealului național și ca o manifestare a acelei unități sufletești spre care trebuie să tindem acum după înfăptuirea unirii politice.

De aceea reuniunea de cântare „Ciprian Porumbescu“ din Suceava care a inițiat comemorarea dela 1908 și a tipărit 11 fascicule din compozițiunile inedite, invită pe calea aceasta la serbarea comemorativă care va avea loc la Stupca în ziua amintită.

Programa serbării va fi:

1. Liturghie în sobor în biserica parohială, cu predica festivă.

2. Parastas la mormânt.

Cântările liturgice și funebrele le va executa corul reuniunii.

În acelaș timp societățile muzicale și culturale din tot cuprinsul României întregite sunt rugate să comemoreze data aceasta la sediul lor prin serbări potrivite (concerte, sezători, etc).

La 9 Iunie se va reprezenta în Suceava opereta „Crai nou“.

Ziua eroilor în Oradea-Mare.

A fost o zi frumoasă și a luat parte aproape tot ce este românesc în acest oraș pentru ridicarea nivelului sârbătoarei și pentru ca și rezultatele materiale ce se cuvin orfanilor prin colecta publică să fie cât se poate de îmbucurătoare. De dimineață piața Unirii a fost archiplină. Trupele s'au concentrat înaintea bisericilor Catedrale românești, și s'a serbat serviciul divin la ambele biserici. Slujba oficială s'a slujit în biserica gr. ort. de P. S. S. Epp. Roman Ciorogariu cu asistența, iară în biserica gr. cat. de Epp. Dr.

Florian Stan. Coruri frumoase au dat răspunsurile în ambele biserici. După slujbă un lung cortegiu s'a înșiruit pe strada General Moșoiu spre cimitirul Rulikovsky unde și dorm somnul vecinic eroii noștri în frunte cu vrednicul colonel Toporoveanu, eroul dela Tisa.

Rând pe rând lângă olaltă zac în acest cimitir eroii fără diferență de religie și naționalitate. Așa după-cum a creiat Dumnezeu omul pacinic și blând, acopere bulgăruț rece rămășițele scumpe ale tuturor unii lângă altul. Mormintele sunt bine îngrijite, arată cinstea care le-o datorăm și demitate cu care le păstrăm. Aici înceată ori-ce invidie, ori-ce ură și răzbunare, și începe viața fără de capăt a spiritelor luminoase. S'au depus cununi la mormântul ridicat de Comandamentul militar. Vulturul aurit lucea cu aripile întinse, simbolizând conceperea forțelor unite a întregului Neam pentru o singură Țară nedespărțită. Au ținut vorbiri P. S. S. Epp. R. Ciorogariu, Prefectul Peter, Primarul Bucico, Colonel Ioanid, și profesor Diaconescu.

Societatea orfanilor de războiu a încheiat colecta la care au contribuit toate Reuniunile locale, fără deosebire de naționalitate, așa după cum spre lauda noastră o zicem, se obișnuiește în Oradea-Mare, — cu suma frumoasă de 32.000 Lei.

Carol Révai.

Presa maghiară de-aici abia acum, de curând, a găsit de cuviință să spună câteva cuvinte despre moartea lui Carol Révai, poet cunoscut ungar și traducător din limba românească. Despre Révai s'a mai vorbit încă cu doi ani mai înainte când de mila mizeriei în care ajunsese, Statul român s'a văzut nevoit să-l ajute cu o sumă mărlcică, scăpându-l astfel de a nu muri de foame.

El a jucat un rol viu în istoria culturală a Ardealului din trecut. A fost membru în „Societatea literară a Ardealului“, mai târziu în societatea literară „Petőfi“ din Budapesta și mai apoi, singur, a înființat la Baia-Mare societatea culturală Teleki. În opera sa poetică originală s'a afirmat ca un urmaș al lui Arany János, dar ceea ce l-au ridicat mai mult au fost traducerile din literatura românească. El traducea mai întâiu din alte literaturi, dar mai apoi, îndată ce face cunoștință cu versul românesc se și apucă de lucru. Astfel publică nu-

meroase traduceri din Eminescu în „Vasárnapi Ujság” și mai târziu, la îndemnul Societății literare ardeleno alcătuiește un volum întreg din Coșbuc.

Putem să spunem că Révai a fost primul traducător în limba maghiară, care a cutezat să-și ia însărcinarea — atât de primejdioasă pe atunci — de a traduce din poezii români în ungurește. Pentru aceasta, cu atât mai mult am împărțășit și lăudat la timp gestul Statului nostru care în clipe grele a dat o mână de ajutor poetului.

REVISTE

Viața românească, April, nr. 4. Ne oprim cu o deosebită plăcere la nuvela „Prăpastie” de I. I. Mironescu, țesută în jurul unui flăcău țaran — acum trei pătrare de veac — „ne-maipomenit de iubăreț” care speriașe satul cu aventurile lui de dragoste, căci se țineau fetele și femeile după el „de par’că erau trase cu funia”. Dar ceea ce face din această bucată un giuvaer în proza românească e stilul său captivant. Rar întâlnim o limbă românească de baștină (aci e moldovenească) așezată pe hârtie cu atâta simț și cunoaștere și care te fură cu desăvârșire. Reproducem un pasagiu unde vorbește un moșneag:

— He, hee!... La Tazlău?... urmă bătrânul împlântându-și ochii verzi, măriți, în bătaia luminii dela foc. Am fost și eu cu sare prin partea locului, — iast’vară s’împlinește anul; și eră acolo mare zarvă printre oameni din pricina unui băetan de-acolo din sat... Stăi, cum naiba îi zicea?... C’a Chieptanarului... c’a Vararului... Unul, mă rog, care dădea ca uliul prin fumei. Furase el niște fete de gospodăru... stăi, cum îl chema, măi fraților? Măi!... Bunica mamei lui!... făcu el, scărpinându-se pe sub o margine de căciulă. — A?... Ista!... A Spatarului!... Daa! Și se făcuse, măi, cică, poteră de umbla tot satul după dânsul, ca după haiduc și nimeni nu-i putea da de urmă. Și doar, măi fraților, merge vorbă că-i făcut de boerul de-acolo, cu fumeia unui fecior ce-o fost odată la curtea ceia”.

Camil Vlad, pictor cu nerv și atmosferă curat românească, a deschis o expoziție de tablouri în sala cea mare a prefecturii județului din loco. În toate tablourile sale executate cu un rar talent și bun simț artistic d-l Camil Vlad ne amintește de Grigorescu — nu însă prin imitarea predecesorului său, ci prin vigurozitatea penelului său care știe să prindă minunat nota românească-rustică. Îndemnăm deocamdată publicul orădean să viziteze expoziția și în numărul viitor vom reveni cu o cronică asupra picturii d-lui Vlad.

Floria Capsali, renumita artistă în țară și străinătate, a dat de curând în sala Cercului Catolic din Oradea-Mare o reprezentație cu dansuri de caracter. Meritoasa artistă a avut un succes mare și a fost viu aplaudată de publicul spectator.

Duminecă 27 Maiu a. c. va avea loc în comuna Băița din jud. Bihor inaugurarea bibliotecii „Cele Trei Crisuri” înființată de Reuniunea culturală „Cele Trei Crisuri”. Va participa și școala normală de băieți din Oradea-Mare sub direcțiunea d-lui George Bota.

Ministerul instruiției interzice întrebuințarea și răspândirea în școli a următoarelor manuale școlare, provenind din Budapesta și puse în serviciul iredentismului și propagandei contra siguranței și integrității statului:

Retorica de dr. Iozef-Renai Antal Szent István Társulat 1922; Schuster-Ajtai: Haus und Schule, Budapesta 1922; Márki Sándor: Földrajz III. oszt. számára, Budapesta 1914; Kogutovitz: Iskolai Atlasz, Budapesta; Mester Mihály: Számtan középisk. I. oszt. mára, Budapesta 1921; Szépirási füzet, Ed. Rigler 7 E., Budapesta 1920; Hidro Bonifac: Számtan, Budapest Szent István Társulat 1918. Partea I și II; Hackl N. Lajos: Énektan I. II. füzet Budapesta 1909; Harrach—Hackl: Aranylant, Lampel Róbert Budapesta 1908; Bárczi István és Vildner Ede nemzetgazdaságtan, Budapesta 1921.

S’a inaugurat zilele acestea lima ferată Chișineu—Salonta-Mare, la care a asistat publicul de pe tot întinsul din Bihor și Arad și d-nii miniștri I. I. C. Brătianu, Constantinescu, Moșoiu, Văitoianu, Cosma și autoritățile din ambele județe. În tot timpul a domnit o însuflețire generală.

La serbările din Blaj au luat parte și cohorta cercetașilor dela liceul „Em. Gojdu” din Oradea și corul profesorului Fr. Hubic din Beiuș. Exercițiile cercetașilor bihoreni și corul au fost distins remarcate.

Pictorul ungar Szenes Fülöp care se bucura de o deosebită simpatie printre publicul românesc și care locuia în Oradea s’a repatriat de curând la Budapesta unde a făcut declarații că deși fusese chemat de d-l Banu ministru al cultelor, oferindu-i-se o catedră de profesor la Academia de arte din București, el n’a primit, ci mai bine s’a repatriat pentru că în România există o complectă neînțelegere față de artă și aici nu e un teren pentru dezvoltarea sentimentului artistic.

Iată cum ne ponegrește un om cărui îi oferisem toată prietenia, sinceră. Altă dată să fim mai prudenți și să ne gândim la rovestea cu șarpele...

Date statistice asupra Ardealului. Noua statistică a Ardealului arată că teritoriul alipit are o întindere de 101.927 klm. pătrați, 22 județe 159 plăși și 4244 comune.

După naționalități populația următoarea: la un total de 5,208,345 suflete, 2,974.251 (52.12 procente) români; 1,378.189 (26.46 procente) unguri; 513.79 (9.87 procente) germani; 190.943 (2.28 procente) evrei; 170.468 (3.28 procente) difesite naționalități.

Teritoriul cultivabil e de 3,285.392 jugăre; păduri și munți 3,644.727 jugăre; vii 31.166 klm, p.: 406.064 țărani n’au pământ de loc, iar 516.168 au mai puțin ca cinci jugăre.

Vite cornute sunt 1,934.044; cai 338.657; oi și capre 2,790.191; porci 1,032.876.

Întreprinderi comerciale sunt 1780, dintre cari 465 românești; industriale 1963, din cari 261 românești.

Reviste:

Ramuri, Năzuința, Furtuna, Lectura — Craiova: Albina, Câmpul, România Militară, Clipa, Foia Tinerimii, Adevărul Literar, Dreptatea Socială, Răsăritul, — București; Tara Noastră, Culisele, Răbojul, Invățătorul, — Cluj; Arhiva — Iași; Școala — Cernăuți; Gândul Neamului — Chișinău; Luminisuri — Galați; Revista Moldovei — Botoșani; Cultura Creștină — Blaj; Gazeta Copiilor — București; Drum Nou — T. Măgurele; Junimea Literară — Cernăuți; România Viitoare — Ploesti; Școala Nouă și Legea Românească — Oradea-Mare; Slove — Corabia; Aurora — Oradea-Mare; Zorile — București.

Ziare:

Universul, Viitorul, Indreptarea, Epoca, Adevărul, Dimineața, L’Indepedence Roumaine, etc. — București; Cultura Poporului, Conștiința Românească, Înfrățirea, Patria, Clujul, etc. — Cluj; Glasul Bucovinei — Cernăuți; Nădejdea — Timișoara; Beiușul — Beiuș; Satu-Mare — Sătar; Vestul României și Tribuna — Oradea-Mare; Nagyvárad — Oradea-Mare; Bécsi Magyar Ujság — Viena; Galații Noi — Galați

